

Elevernes sikkerhed, skader og ansvar

Denne del omhandler skader, ansvar og forsikring samt forebyggelse af skader samt elevernes sikkerhed. De fleste beskrivelser vil være korte sammenskrivninger med en videre henvisning til andet materiale. Det anbefales, at du læser de omtalte links, hvis du vil vide præcist, hvordan formuleringerne, reglerne og vejledningerne er omkring emnerne. Du vil opnå væsentlig viden ved at læse nedenstående, da vigtige pointer er oplistet.

Der kan generelt læses mere om børn, forsikringer og børns erstatningsansvar på Forsikringsoplysningens hjemmeside her: <https://forsikringsoplysningen.dk/bolig-og-familie/ansvarsforsikring/boerns-erstatningsansvar/>

Indhold

Erstatning og ansvar	2
Forsikring	4
Forebyggelse af skader	5
Idrætsskader	6
Smykker	8
Ergonomi	8
Kropsbevidsthed	9

Erstatning og ansvar

Herunder kan du læse om erstatningsansvaret, og afsnittet beskriver således kort, hvordan det forholder sig, hvis en elev er involveret i en større skade. For os alle sammen gælder den almindelige erstatningsregel, der fastslår, at hvis du har lavet en skade ved en handling eller en undladelse, der kan kaldes uagtsom eller forsætlig, er du ansvarlig.

- Har du opført dig som en fornuftig borger, er du ikke ansvarlig for det skete. Det kaldes hændeligt uheld.
- Har du handlet skødesløst, er du ansvarlig for det skete. Det kaldes simpel uagtsomhed.
- Har du handlet mere uforsigtigt end selv skødesløse personer, er du også ansvarlig for det skete. Det kaldes grov uagtsomhed.
- Har du lavet skaden med vilje, er du selvfølgelig også ansvarlig for det skete. Det kaldes forsætligt.

skolens ansvar. Hvis en elev forvolder skade, kan der opstå spørgsmål om,

en lærer eller anden ansat bliver dog kun erstatningsansvarlig, hvis der er handlet ansvarspådragende, f.eks. ved mangelfuldt tilsyn. I sådanne tilfælde hæfter arbejdsgiveren som udgangspunkt for de skader, ansatte forvolder som led i deres arbejde.

Den ansatte kan i særlige tilfælde også selv blive mødt med et erstatningskrav, men i praksis vil det normalt være arbejdsgiveren og dennes ansvarsforsikring, der håndterer kravet.

Hvis et hjemmeboende barn under 18 år forvolder skade, er udgangspunktet, at barnet selv kan være erstatningsansvarligt. Ved vurderingen lægges der blandt andet vægt på barnets alder, udvikling og om barnet har handlet, som man med rimelighed kan forvente af børn på samme alder. Meget små børn vil som udgangspunkt ikke blive anset for ansvarlige.

Forældre kan desuden blive erstatningsansvarlige, hvis de ikke har ført et rimeligt tilsyn med barnet. Efter dansk lovgivning hæfter forældre dog også i et vist omfang objektivt for skader, som hjemmeboende børn under 18 år forvolder.

Skader forårsaget af børn vil ofte være dækket af familiens private ansvarsforsikring, afhængigt af forsikringens vilkår og den konkrete situation.

Når elever er i skole, har skolen tilsynspligten med børnene i den tid, de er under

hvorvidt skolens ansatte har ført et tilstrækkeligt tilsyn.

I folkeskoler er kommunen arbejdsgiver, mens det på frie og private skoler typisk er skolens bestyrelse eller selvejende institution.

Skader, der opstår under almindelig leg mellem børn, medfører ikke nødvendigvis erstatningsansvar. Ved vurderingen lægges der vægt på, at leg ofte indebærer fysisk kontakt og en vis risiko for mindre skader. Derfor skal der som udgangspunkt være

tale om en unødigt voldsom eller uforsvarlig handling, før et barn kan gøres ansvarligt.

Skolens ansatte har pligt til at føre et rimeligt tilsyn med eleverne. Hvis en leg udvikler sig til at blive farlig eller unødigt voldsom, kan der opstå et ansvar, hvis den tilsynsførende ikke griber ind i tide. Det vil dog altid bero på en konkret vurdering af situationen, herunder elevernes alder, aktivitetens karakter og mulighederne for at føre tilsyn.

Læreren har skærpet tilsyn i farebetonede fag som idræt samt ved aktiviteter uden for skolen, fx idrætsarrangementer. Hvis elever selv transporterer sig mellem skole og idrætsfaciliteter ad en rute, der vurderes lige så sikker som deres normale skolevej, vil skolen normalt ikke kunne gøres ansvarlig ved en eventuel skade. Hvis transporten derimod vurderes mindre sikker eller ikke betryggende i forhold til elevernes alder og forholdene, er det skolens ansvar at sørge for forsvarlig transport eller ledsagelse

Forsikring

Det anbefales, at både forældre og ansatte har en privat ansvarsforsikring samt en ulykkesforsikring. Derudover anbefales det, at forældre tegner en ulykkesforsikring for barnet.

Hvis et barn kommer alvorligt til skade ved et hændeligt uheld, hvor ingen kan gøres erstatningsansvarlige, vil der som udgangspunkt kun kunne opnås erstatning, hvis barnet er dækket af en ulykkesforsikring.

Læreren er dækket af arbejdsgiverens lovpligtige arbejdsskadeforsikring, tegnet af skolen eller kommunen, og som gælder for arbejdsulykker og visse erhvervssygdomme opstået i arbejdstiden.

Derudover kan læreren selv tegne en ulykkesforsikring med fritidsdækning, som dækker ulykker i fritiden samt typisk også under transport til og fra arbejde.

Læreren kan også vælge en heltidsulykkesforsikring, der dækker både i arbejdstiden og i fritiden. Ved en arbejdsulykke kan der derfor både være dækning fra arbejdsskadeforsikringen og fra lærerens egen ulykkesforsikring, afhængigt af forsikringsvilkårene.

Kommunen kan være helt eller delvist selvforsikrende og dermed selv afholde udgifter

ved skader. Alternativt kan kommunen vælge at tegne forsikringer gennem et forsikringsselskab.

Kommunen skal sikre dækning efter arbejdsskadeloven for ansatte, enten gennem forsikring eller selvforsikring. Derudover kan kommunen have en ansvarsforsikring, som dækker de erstatningskrav, der kan opstå, hvis ansatte bliver ansvarlige for skader forvoldt som led i arbejdet.

Private skoler, friskoler og efterskoler er selvejende institutioner og skal som udgangspunkt selv tegne relevante forsikringer. De er ikke omfattet af kommunal eller statslig selvforsikring på samme måde som offentlige skoler. Læs evt. mere her: <https://www.friskolerne.dk/vaerktoejer/administration-og-ledelse/skolens-forsikringer>

BrancheFællesskabet for Arbejds miljø for Velfærd og Offentlig administration har udarbejdet et materiale, der skal styrke forebyggelsen af arbejdsulykker børne- og ungdomsområdet. Det anbefales, at du læser den igennem, læs her: <https://www.godtararbejds miljo.dk/arbejds miljoearbejdet/arbejdsulykker/undgaa-ulykker-i-undervisnings-og-forskningssektoren>

Forebyggelse af skader

For at forebygge skader i forbindelse med idrætsundervisningen er det vigtigt, at alle de sikkerhedsforhold, der beskrives i denne bog, er på plads. Selvom man arbejder systematisk med sikkerhed og forebyggelse, kan skader og uheld dog stadig opstå i forbindelse med fysisk aktivitet.

Der findes en række bøger og materialer om idrætsskader, herunder også om børn og unges idrætsskader. DIF har blandt andet udgivet flere hæfter og bøger om forebyggelse, behandling og håndtering af idrætsskader, læs mere her:

<https://www.dif.dk/raadgivning-og-stotte/udgivelser/idraetsskader>

Idrætsskadebogen 2. udgave kan købes her: <https://fadlforlag.dk/produkt/idraetsskadebogen-2-udgave/>

Generelt er det vigtigt at have kendskab til børn og unges vækst- og pubertetsudvikling, da den kan have betydning for både risikoen for skader og mulighederne for at forebygge dem. I perioder med hurtig vækst kan kroppen være mere sårbar over for belastning, fordi knogler, muskler og sener ikke altid udvikler sig i samme tempo. Samtidig er børn og unges fysiske udvikling i høj grad påvirket af genetiske og hormonelle forhold.

Træning og idrætsundervisning for børn og unge bør derfor have fokus på alsidig bevægelse, teknik, koordination og gradvis progression i belastningen samt være organiseret på en sjov, motiverende og udviklende måde.

Idrætsskader

Der skelnes overordnet mellem to typer skader: akutte skader og overbelastningsskader. Akutte skader opstår pludseligt, mens overbelastningsskader udvikler sig gradvist over tid som følge af gentagen eller for stor belastning uden tilstrækkelig restitution.

Hos børn og unge rammer overbelastningsskader ofte vækstzoner i knogler samt muskel- og senetilhæftninger. Disse skader ses hyppigere i perioder med hurtig vækst, især i begyndelsen af puberteten.

Akutte skader omfatter blandt andet brud, afrivninger, ledscred og ledbåndsskader, mens træthedsbrud typisk udvikles som overbelastningsskader.

Skader opstår ofte, når der er et misforhold mellem den belastning, vævet udsættes for, og vævets kapacitet til at tåle belastningen. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på kroppens advarselssignaler, fx smerter, ømhed, hævelse og nedsat funktion, og tilpasse aktiviteten derefter.

Hvis der opstår en akut skade i forbindelse med idrætsundervisningen, er det vigtigt at reagere hurtigt og hensigtsmæssigt for at begrænse skadens omfang. Tidligere anvendte man ofte RICE-princippet (Rest, Ice, Compression, Elevation), men nyere forskning har nuanceret anbefalingerne, og flere nyere modeller anvendes i dag, fx PRICE, POLICE og PEACE & LOVE.

Fælles for principperne er, at man i den akutte fase bør fokusere på følgende:

- **Protection (beskyttelse)** – Stop aktiviteten, og beskyt det skadede område mod yderligere belastning i den første periode.
- **Rest / Optimal loading (ro og tilpasset belastning)** – Fuldstændig hvile anbefales sjældent i længere tid. Det skadede område bør belastes gradvist og inden for smertegrænsen, når det er muligt.
- **Compression (kompression)** – Et kompressionsbind kan anvendes for at begrænse hævelse. Bindet skal sidde fast, men må ikke hæmme blodcirkulationen eller give følelsesløshed.
- **Elevation (elevation)** – Det skadede område kan med fordel holdes hævet, gerne over hjertehøjde, især i de første timer efter skaden, for at begrænse hævelse.
- **Ice (kulde)** – Kulde kan anvendes kortvarigt for at dæmpe smerter, men har begrænset effekt på selve helingen. Is bør ikke lægges direkte på huden og anvendes typisk i korte intervaller.
- **Movement (bevægelse)** – Tidlig og forsigtig bevægelse kan være vigtig for at genoprette funktion, blodgennemstrømning og

belastningstolerance, når smerterne tillader det.

Nyere forskning peger på, at længere tids total hvile efter mange idrætsskader kan forsinke genoptræningen. Derfor anbefales ofte “optimal loading”, hvor det skadede område belastes gradvist og tilpasset skadens omfang og smerte. Formålet er at understøtte heling og bevare funktion uden at overbelaste vævet.

Ovenstående var en kort gennemgang, hvorfor opfordringen er, at du læser videre her:

Idrætsskader, læs mere her:

<https://www.dif.dk/raadgivning-og-stoette/udgivelser/idraetsskader>

Akut skade, se her: <https://www.teamdanmark.dk/til-atleter/sportsmedicin/akutte-skader>

Aldersrelaterede træning, gennem linket her: <https://www.dif.dk/raadgivning-og-stoette/udgivelser/traening/aldersrelateret-traening-for-boern-og-unge>

Online leksikon om sportsskader her:

<https://sportnetdoc.dk/>

Smykker

Skolebestyrelsen har kompetencen til at fastsætte ordensregler for skolernes aktiviteter jf. folkeskolelovens § 44, stk. 5, se her: <https://www.retsinformation.dk/eli/Lta/2025/1100>.

Skolen kan inden for rammerne af skolens ordensregler og principper fastsætte sikkerhedsmæssige retningslinjer for idrætsundervisningen, herunder regler for brug af smykker.

Af hensyn til sikkerheden kan det besluttes, at elever, som ikke følger retningslinjerne for brug af smykker, ikke kan deltage i de

pågældende idrætsaktiviteter, så længe retningslinjerne ikke overholdes.

Skolen kan inden for rammerne af skolens ordensregler fastsætte sikkerhedsmæssige retningslinjer for brug af smykker i idrætsundervisningen og ved skoleidrætsaktiviteter, herunder skoleidrætsstævner.

Retningslinjerne kan indebære, at smykker ikke må bæres under deltagelse i idrætsaktiviteter af hensyn til sikkerheden.

Smykker, som ikke kan fjernes, kan efter skolens vurdering afdækkes eller sikres, eksempelvis ved tilplastring, for at mindske risikoen for skader.

Ergonomi

Ergonomi stammer fra de græske ord ergo (arbejde) og nomos (love eller principper) og handler om tilpasningen mellem menneske, arbejde og omgivelser. Ergonomi omfatter viden om, hvordan arbejdsforhold, arbejdsstillinger, bevægelser og redskaber kan indrettes, så de understøtter menneskers fysiske og psykiske forudsætninger og forebygger belastninger og skader. Ergonomi er derfor et naturligt emne i idrætsfaget og

kan indgå i tværfaglige forløb, fordybelses- og temauger.

I idrætsfaget indgår bevægelser som løft, bæring, træk og skub ofte i undervisningen og i arbejdet med opstilling og flytning af redskaber. Derfor er det vigtigt at anvende hensigtsmæssige arbejdsstillinger og arbejdsteknikker for at forebygge unødige belastninger og arbejdsulykker.

Kropsbevidsthed

Det er vigtigt, at der gennem hele skoleforløbet arbejdes med at udvikle elevernes kropsbevidsthed, da hensigtsmæssige bevægelser og god arbejdsteknik hænger sammen med kroppens balance, spænding, afspænding og bevægelseskontrol. Gennem varierede lege, øvelser og bevægelsesaktiviteter bør eleverne lære at mærke og forstå kroppens signaler, så de udvikler sikre og hensigtsmæssige bevægelsesvaner.

For at styrke de ergonomiske forudsætninger er det vigtigt, at eleverne opnår viden om kroppens funktioner, herunder muskler, led, kredsløb og bevægelse, samt udvikler bevægelighed, kondition, styrke og koordination.

Lån og læs mere i bogen Idrættens ABC 1: kapitel 11: Ergonomi og Kropsbevidsthed her: https://bibliotek.dk/materiale/idrættens-abc-bind-1_hans-christian-nielsen-f-1946-/work-of:870970-basis:25892186?type=bog